

Claim loopt uit op pr-drama voor Hohenzollern

[Achtergrond](#) - 6 december 2019 - Auteur: Lynn Stroo

Hebben de Hohenzollern, Duitslands belangrijkste adellijke familie, Adolf Hitler aan de macht geholpen? Van het antwoord op die vraag hangt veel af voor de nazaten van de familie. Zij willen eigendommen terug die na de Tweede Wereldoorlog werden afgenomen. De onderhandelingen met de Duitse staat lopen al jaren, maar zijn nu weer hoogst actueel.

Het huidige hoofd van de Hohenzollern-familie, Georg Friedrich Ferdinand Prinz von Preußen (1976), eist dat de Duitse overheid kostbaarheden zoals kunstwerken, kroonjuwelen en archiefstukken teruggeeft aan zijn familie. Ook wil hij een geldbedrag en een permanent woonrecht voor zijn familie in een paleis in Potsdam. Dit alles behoorde ooit toe aan het Huis Hohenzollern; de invloedrijke adellijke familie die negen Pruisische koningen en [drie keizers](#) voortbracht.

De laatste Duitse keizer Wilhelm II, ook een Hohenzollern, vluchtte direct na de Eerste Wereldoorlog in 1918 naar Nederland. Het Duitse keizerrijk was gevallen en in de nieuwe Weimarrepubliek werd de adelstand afgeschaft. Zo raakten de Hohenzollern niet alleen een deel van hun bezittingen, maar ook hun macht kwijt. Een deel van de kastelen en cultuurgooederen werden eigendom van de staat, maar de familie mocht ook enkele landgoederen houden. Na de Tweede Wereldoorlog werden de Hohenzollern onteigend door de Sovjet Militaire Administratie in Duitsland (SMAD), omdat veel van hun kastelen en landgoederen vielen binnen de grenzen van de Russische bezettingszone, de latere DDR.

Compensatie en teruggave

Toch claimt Georg Friedrich Ferdinand Prinz von Preußen, achter-achterkleinzoon van Wilhelm II, dat zijn familie recht heeft op compensatie en teruggave van familiebezittingen. [In een interview in 2005](#) zei de prins nog dat hij 'geen paleis nodig heeft', maar achter de schermen onderhandelt hij al jaren met de Duitse overheid. Dat kwam naar buiten in 2014, toen Duitse media geheime rapporten in handen kregen. Afgelopen zomer veranderde de houding van de Hohenzollern. De familie kwam met [maximale vorderingen](#). Ze maakten aanspraak op nog meer kostbare spullen, die grotendeels in het bezit zijn van Duitse musea.

'De familie wil inhoudelijke invloed op een nog te openen Hohenzollern-museum, dat met belastinggeld moet worden betaald'

Bovendien zou de familie volgens Duitse media inhoudelijke invloed willen op een nog te openen [Hohenzollern-museum](#), dat met belastinggeld moet worden betaald. In het algemeen wil Georg Friedrich Ferdinand Prinz von Preußen meer zeggenschap over hoe zijn familiegeschiedenis wordt gepresenteerd. De hoge eisen en de slachtofferrol van de familie Hohenzollern veroorzaakte grote verontwaardiging in Duitsland. “Het verzoek is een belediging voor de Republiek”, [schreef een columnist afgelopen oktober in Der Spiegel](#).

Toch vinden de advocaten van de familie Hohenzollern het verzoek om compensatie volledig legitiem. Na de Duitse eenwording werd in [1994 het Ausgleichleistungsgesetz](#) in het leven geroepen, een wet die regelt dat mensen die onteigend zijn in de DDR, gecompenseerd kunnen worden. De familie Hohenzollern diende, net als veel andere Oost-Duitsers, direct een aanvraag in. De wet schrijft voor dat mensen recht hebben op compensatie, mits geen van de eigenaren of erfgenamen de nazi's in het zadel heeft geholpen.

In het geval van de Hohenzollern is deze vraag niet makkelijk te beantwoorden. Toen de nationaalsocialisten in de jaren 20 en 30 aan hun opmars bezig waren, was kroonprins Wilhelm von Preußen (1882-1951) van de Hohenzollern-familie in Duitsland. In eerste instantie was hij na de Eerste Wereldoorlog in 1918 met zijn vader keizer Wilhelm II naar Nederland gevlucht, maar in 1923 keerde hij terug naar Duitsland.

Wat de rol van de kroonprins is geweest in de uiteindelijke machtsovername van Adolf Hitler in 1933, is de afgelopen jaren uitvoerig onderzocht. In de onderhandelingen tussen de familie en de overheid liggen vier rapporten op tafel, geschreven door vier gerenommeerde historici. Twee van hen, Christopher Clark en Wolfram Pyta, werden ingeschakeld en betaald door de familie Hohenzollern zelf, de andere twee, Peter Brandt en Stephan Malinowski, door de deelstaat

Brandenburg.

De rapporten waren strikt geheim, maar half november maakte de Duitse komiek en tv-cabaretier Jan Böhmermann ze openbaar. Hij lanceerde de website [Hohenzollern.lol](https://www.hohenzollern.lol) waar de rapporten vrij en ongecensureerd zijn te vinden. In een video roept Böhmermann historici en juristen op de documenten door te spitten en “mee te helpen de criminele adellijke familie met juridische middelen te stoppen”.

Sympathisant van de nazi's

Over hoe Wilhelm von Preußen zich tot de nazi's verhiel zijn de historici het eens: hij stak zijn voorkeur voor het nationaalsocialisme niet onder stoelen of banken. Hij liet zich geregeld in nazi-uniform met nazi-kopstukken fotograferen, koos bij de verkiezingen van 1932 publiekelijk voor Adolf Hitler en verdedigde in het buitenland diens rassenpolitiek. Maar dat is allemaal vooral van ideologische aard. In hoeverre hielp hij de nazi's daadwerkelijk aan de macht? Op die vraag geven de rapporten van de historici geen eenduidig antwoord.

Bezittingen

Wat de familie-Hohenzollern precies terug eist, is niet openbaar. Wel is bekend dat de familie het woonrecht wil in Schloss Cecilienhof in Potsdam, een geldbedrag van ruim een miljoen euro, 5000 kunstwerken van de Stiftung preußischer Kulturbesitz en 4000 werken van Stiftung Preußische Schlösser und Gärten.

Clark, auteur van het [eerste rapport](#), noemt kroonprins Wilhelm van Pruisen vooral “een randfiguur die niet in staat was om in de constellaties van de jaren 30 effectief te handelen”. Pyta, onderzoeker van het [meest recente rapport](#), ziet het anders. Volgens hem was de kroonprins een bondgenoot van Von Schleicher, de laatste kanselier van de Weimarrepubliek. Von Schleicher wilde hem juist een machtige positie geven en daarmee voorkomen dat Hitler kanselier zou worden, maar daar was ook de instemming van anderen voor nodig. Pyta verklaart Wilhelms ‘liefde’ voor de nazi's als een tactiek om de macht te blijven.

De twee andere historici, die door Brandenburg werden ingeschakeld, zijn kritischer. [Brandt](#) stelt dat niet valt te ontkennen dat Wilhelm heeft bijgedragen aan de groeiende macht van de NSDAP. Hij zou daarbij hebben gehoopt op een prominente plek in de nieuwe politieke orde. Ook [Malinowski](#) concludeert dat de kroonprins met “zijn algemene gedrag de oprichting van het nationaalsocialistische regime aanzienlijk vooruit heeft geholpen”.

'Het verzoek van de Hohenzollern is een belediging voor de Republiek' Door de 'coup' van Böhmermann, zoals de [Frankfurter Allgemeine Zeitung](#) de actie noemt, zijn de slepende onderhandelingen tussen de Hohenzollern-familie en de Duitse overheid openbaar en is duidelijk dat een einde aan het getouwtrek nog ver weg is.

De familie Hohenzollern [oefent druk uit](#) via talrijke kunstwerken uit hun eigen collectie die nu in musea hangen. De uitleencontracten liepen in 2015 af en de Hohenzollern verlengden die niet. Zo kan de familie als ze wil kunststukken terughalen, al zeggen ze dat niet van plan te zijn. De verontwaardiging daarover in Duitsland is groot, [schreef de Süddeutsche Zeitung in juli](#).

Onderhandelingen gaan door

Hoewel de Duitse overheid de hoge eisen van de Hohenzollern eerder dit jaar van de hand heeft gewezen, gaan de onderhandelingen op verschillende niveau's wel verder. Berlijn, Brandenburg en de nationale overheid willen vooral voorkomen dat het aankomt op dure, langlopende rechtszaken met onzekere uitkomst, schreef de Süddeutsche Zeitung in juli. Daarbij komt de angst dat de Hohenzollern hun uitgeleende kunstwerken terughalen en musea 'leeg' raken.

Mede dankzij Böhmermann is de gevoelige kwestie blootgelegd en kan iedereen een poging doen het antwoord te vinden op de prangende vraag: hielp kroonprins Wilhelm von Preußen Hitler in het zadel? Ulrich Herbert, gerenommeerd historicus van de universiteit in Freiburg, gaf gehoor aan de oproep en las de 350 pagina's van de vier rapporten. In de [Frankfurter Allgemeine Zeitung](#) maakte hij deze week gehakt van de twee rapporten die in opdracht van de prins zijn geschreven. Herbert vindt dat de kroonprins de nazi's weldegelijk heeft geholpen, net als de meeste andere hooggeplaatsten in die tijd.

Voor de huidige prins, Georg Friedrich Ferdinand Prinz von Preußen, is de hele kwestie een pr-drama. Na jaren in de luwte, schrijven plotseling alle kranten weer over de nazi-sympathieën van zijn overgrootvader en over de vraag waarom de keizerlijke familie na haar val eigenlijk relatief goed weggekomen is.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/34651/claim-loopt-uit-op-pr-drama-voor-hohenzollern>